

nimljivo narečje, katerega se lasté jednako Slovenci in Hrvatje, samo iz različnih zbirk narodnih pesmij in pravljic, med katerimi gre gotovo prvo mesto lepi zbirki Valjavčevi. Iz takih zbirk se ni moči nikoli poučiti o vseh jezikovnih podrobnostih; posname se v glasoslovnem oziru jedino le površna slika. Zato nam je pisatelj jako ustregel, da nam je prav podrobno in vestno opisal kajkavsko narečje v Prigorji. Njegova razprava se odlikuje po obilosti zbranega gradiva in natančnem zaznamenanju naglasa. Za razlago se pisatelj navadno ne briga; podaje nam samo vestno sliko govora. Mi smo mu hvaležni tudi za to. Na podlagi njegove razprave vidimo, da tudi kajkavsko narečje ni jednotno, da je dosti znatne razlike med severnim kajkavskim ogramkom okolo Varaždina in južnim, katerega nam je opisal Rožić. Severno je dosti sorodnejše sosednemu slovenskemu štajerskemu narečju, južno se pa že nekoliko bolj bliža čakavščini. V prvem se nadomešča polglasnik dosledno z *e* (v kolikor ni prodr *a* iz kujiževne hrvaščine), v drugem pa se je *e* razvil samo v deblih, v končnicah pa *a* kakor v hrvaščini. V prvem se nadomešča *q* z *đ* mimo novejšega *u*, v drugem pa z *u*; prvi ima za praslovansko skupino *ij* glas *č*, drugi pa hrv. *č*; nasprotno je v prigorskem narečju *j*, na mestu starega *dj*, v severnem pa nekako *dž* (*gž*) mimo *j*. Glede *j* se sicer strinja južno narečje s slovenščino, toda zajedno tudi s čakavskim narečjem. Tedaj tudi tu opazimo, da narečja polagoma prehajajo in se prelivajo drugo v drugo; mej med njimi ni. Južno kajkavsko narečje v bližini čakavskega narečja je tudi temu sorodnejše, severno, ki mejaši na slovenska narečja, pa se tem znatneje približuje. Navajeni smo sicer tudi v jezikoslovji govoriti o slovenskem, hrvaškem (srbskem), bolgarskem jeziku. Toda to so zgodovinski in politički izrazi, kateri obsežajo v jezikovnem oziru dosti različne tipe in tedaj niso vedno dovolj točni; razven tega pa se obseg teh pojmov izpreminja. Marsikateri nazori pisateljevi so že zastareli ali pa krivi. Tako n. pr. uči, da je *ž* v komparat, nastalo iz *z* in *z*, da se je končnica *u* v instrum. sgl. *a-* deb. razvila iz starejše končnice *-um* po odpadu *u*, in vendar je ravno končnica *u* starejša — da se je *j* v *bijen* ustavil i, t. d. Take malenkosti ne kvarijo mnogo spisa, ker si jih itak lahko vsakdo popravi. Bolj neljubo nam je, da pogrešamo v glasoslovji na nekaterih mestih natančnih poročil o izgovoru nekaterih glasov, posebnost različnih *e*. — Toliko o tem marljivem spisu, važnem za spoznavanje kajkavskega narečja.

V. O.

Hrvaški misal iz leta 1494. Prof. dr. V. Jagić je odkril hrvaški misal, ki se je leta 1494. natisnil v Senji. Ta knjiga, jednake dóbe s srbskim oktoihom, sicer ni prva hrvaško natisnjena knjiga — I. Milčetić piše v »Vienci«, da je prva hrvaška glagolska knjiga misal iz leta 1483. — vendar pa je važna zato, ker se vé, kje je bila natisnjena.

Iz hrvaške književnosti. Kakor smo že poročali, izdala je *Georgina Kayser-Sobjeska*, članica narodnega deželnega gledališča v Zagrebu, dramatsko delo, naslovljeno: „Svako djelo dodje na videlo“. Tragedija obseza tri slike iz zagrebskega življenja: „Jelačićev trg“, „Radnički dol“ in „Vila na Laščini“. Vsebina: Metreso grofa Ferdinanda, lepo Loriko, obide prava ljubezen do delavca Matije, in njemu na ljubo se hoče odreči razkošnemu sijaju v vili na Laščini ter podati roko v zakon poštenemu mladeniču. Matija pa ne vé, kaj je prav za prav njegova nevesta, nego misli, da je hišna v bogati rodbini. Grofu Ferdinandu pa ni dovolj samó Lorika, razkošnik zalezuje še Ljubico, sestro Matijevo, in jo je res že takó premotil, da mu verjame. Mati Jana strahoma opazuje Ljubičino ljubezen, zakaj pred davnimi leti je imela ona sama razmerje z grofom Boltezarjem, očetom Ferdinandovim, ki ni ostalo brez naslédka. Soproga grofa Boltezarjeva je v najstarejšem letu svojega zakona baš ob tistem času povila mrtvo dete, in grof Boltezar ji je položil sina Janinega v naročaj, ne da bi bila njega soproga slutila prevaro. Grof